
Analyse ontwikkeling gebruik huishoudelijke verzorging 2005-2006

*Onderzoek in het kader van de motie-Mosterd c.s. over
gemeentelijke budgetten*

501007 - 006

Rapport

Cebeon, 21 mei 2007

I Inhoudsopgave

1 Inleiding	5
1.1 Achtergrond van het onderzoek.....	5
1.2 Probleemstelling, onderzoeksvragen en randvoorwaarden	5
1.3 Opzet van dit rapport	7
2 Beschikbare gegevens	9
2.1 Inleiding.....	9
2.2 Zorg in natura.....	9
2.3 Persoonsgebonden budgetten	10
2.4 Indicaties.....	10
3 Feitelijke situatie en kostengevolgen	11
3.1 Inleiding.....	11
3.2 Feitelijke situatie	11
3.3 Gevolgen voor uitgaven	13
4 Mogelijke verklaringen	15
4.1 Inleiding.....	15
4.2 Overzicht.....	15
4.3 Feitelijke ontwikkeling: aantal uren en netto-uitgaven	16
4.4 Mogelijke verklarende factoren ontwikkeling uren HV	17
Bijlagen	19
A Overzicht gemeenten 10%	21
B Overzicht gemeenten 5%	23

1 Inleiding

1.1 Achtergrond van het onderzoek

Op verzoek van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) heeft Cebeon onderzoek verricht naar de ontwikkeling van de uitgaven aan huishoudelijke verzorging (HV) tussen 2005 en 2006. Met ingang van 2007 zijn de hiermee samenhangende taken met bijbehorende budgetten in het kader van de Wet maatschappelijke ontwikkeling (Wmo) overgedragen aan gemeenten.

De aanleiding voor dit onderzoek is gelegen in een door de Tweede Kamer aangenomen motie-Mosterd c.s., waarin de regering is verzocht:

- een heldere analyse te maken van de gestegen kosten en te achterhalen welke oorzaken daaraan ten grondslag liggen;
- zo nodig maatregelen te nemen om het gemeenten mogelijk te maken de hun door de Wmo opgedragen taken met betrekking tot de HV adequaat uit te voeren;
- te bepalen dat, indien de uitgaven voor gemeenten in 2007 om de hun opgedragen taken conform de Wmo te kunnen uitvoeren een afwijking laten zien van meer dan 10% van de historische uitgaven voor de HV in het ijkjaar 2005, de regering de gemeentelijke budgetten voor het jaar 2007 voor het meerdere zal aanpassen;
- de Kamer hierover voor 1 maart 2007 te informeren.¹

1.2 Probleemstelling, onderzoeksvragen en randvoorwaarden

1.2.1 Centrale probleemstelling

De centrale probleemstelling van het onderzoek is als volgt omschreven:

“Wat is de oorzaak van de ontwikkeling in het aantal uren HV² in 2006 ten opzichte van 2005 en wat zijn de kostengevolgen daarvan in 2006 ten opzichte van het Wmo-budget gebaseerd op het ijkjaar 2005?”

Ter uitwerking van deze probleemstelling is een aantal soorten onderzoeksvragen geformuleerd (zie paragraaf 1.2.2). Daarnaast zijn enkele randvoorwaarden aan het onderzoek gesteld in de vorm van aandachtspunten bij de analyse van de oorzaken van ontwikkelingen en een aantal eisen (zie paragraaf 1.2.3).

1.2.2 Onderzoeksvragen

De onderzoeksvragen zijn verdeeld in een drietal clusters:

- A. vragen over het in kaart brengen van de feitelijke situatie;
- B. vragen over de kostengevolgen;

1. Kamerstukken II, 30131, Wet maatschappelijke ondersteuning, nr. 118.

2. Onder HV wordt zowel het product ‘alphahulp’ (HV1) als het product ‘overige huishoudelijke verzorging’ (HV2) verstaan.

- C. vragen over de mogelijke verklaring voor gemeenten die minimaal 10% meer kosten of minder kosten hebben in 2006 ten opzichte van 2005.

Per vraagcluster zijn de onderzoeksvragen als volgt benoemd.

A. in kaart brengen feitelijke situatie

1. Wat is het aantal uren HV in 2006, in 2005 en in 2004 macro en per gemeente?
2. Hoe hebben de (ctg-)prijzen zich ontwikkeld in 2004, 2005 en 2006?
3. In welke gemeenten is sprake van een stijging van het aantal uren HV in 2006 ten opzichte van 2005 en hoeveel bedraagt de stijging?
4. In welke gemeenten is sprake van een daling van het aantal uren HV in 2006 ten opzichte van 2005 en hoeveel bedraagt de daling?
5. In welke gemeenten is sprake van een stijging van het aantal uren HV in 2005 ten opzichte van 2004 en hoeveel bedraagt de stijging?
6. In welke gemeenten is sprake van een daling van het aantal uren HV in 2005 ten opzichte van 2004 en hoeveel bedraagt de daling?
7. Doet de stijging zich in 2006 ten opzichte van 2005 voor in voor- of in nadeelgemeenten en in welke mate (o.b.v. het geactualiseerde verdeelmodel van Cebeon)?
8. Doet de daling zich in 2006 ten opzichte van 2005 voor in voor- of in nadeelgemeenten en in welke mate (o.b.v. het geactualiseerde verdeelmodel van Cebeon)?

B. kostengevolgen

9. In welke gemeenten leidt de stijging van het aantal uren HV tot minimaal 10% meer kosten ten opzichte van het historische model 2005 waarop het gemeentelijke Wmo-budget voor 2007 gebaseerd is?
10. In welke gemeenten leidt een daling van het aantal uren HV tot minder kosten ten opzichte van het historische model 2005?

C. mogelijke verklaring gemeenten met minimaal 10% meer of minder kosten in 2006 ten opzichte van 2005

11. Wat is de ontwikkeling in het aantal uren en het aantal uren per persoon zorg in natura³ in deze gemeenten?
12. Hoe verhoudt zich de ontwikkeling in alphahulp en huishoudelijke verzorging tot de ontwikkeling in het aantal uren persoonlijke verzorging in deze gemeenten?
13. Wat is de oorzaak van de stijging in het aantal uren HV (alphahulp en huishoudelijke verzorging) in deze gemeenten?
14. Wat is de oorzaak van de daling in het aantal uren HV (alphahulp en huishoudelijke verzorging) in deze gemeenten?

1.2.3 Randvoorwaarden

aandachtspunten bij analyse van ontwikkelingen

Aandachtspunten bij de analyse van ontwikkelingen in ingezette uren en kosten zijn:

- het aanpassen van de bekostigingssystematiek vanaf 2005;
- de indicatiestelling (o.b.v. gegevens van het CIZ);
- mogelijke verschuiving van zorg in natura naar PGB (o.b.v. gegevens van zorgkantoren);
- de levering van zorg (aan de bovenkant van de bandbreedte);

3. Voor ontwikkelingen tussen 2005 en 2006 in het aantal uren pgb's zijn geen bruikbare gegevens beschikbaar.

- de ontwikkeling van persoonlijke verzorging;
- de inzet van personeel;
- gewijzigde administratiesystemen;
- gewijzigde prijzen;
- gewijzigd aantal personen dat in zorg is.

eisen

Tenslotte is een aantal eisen geformuleerd:

- analyse van CAK-gegevens over 2006, 2005 en 2004 op gemeenteniveau;
- analyse van PGB-gegevens van zorgkantoren/CVZ (om alle uitgaven aan huishoudelijke zorg in beeld te krijgen)
- inzicht geven in de financiële gevolgen van deze productiegroei voor de voor- en nadeelgemeenten;
- inzicht geven in de financiële gevolgen op macroniveau.

1.3 Opzet van dit rapport

Dit rapport kent de volgende opzet:

- hoofdstuk 2 geeft een overzicht van de beschikbare gegevens en daarop toegepaste bewerkingen;
- hoofdstuk 3 bevat bevindingen over de feitelijke situatie en de kostengevolgen;
- hoofdstuk 4 schetst een beeld van de mogelijke verklaring voor gemeenten met minimaal 10% meer kosten in 2006 ten opzichte van 2005.

2 Beschikbare gegevens

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van de beschikbare gegevens en daarop toegepaste bewerkingen. Daarbij wordt onderscheid gemaakt naar de verschillende soorten gegevens en dataleveranciers. Dit zijn achtereenvolgens:

- gegevens over aantallen zorggebruikers en gerealiseerde uren zorg in natura, afkomstig van het CAK (paragraaf 2.2);
- gegevens over aantallen budgethouders en omvang van de persoonsgebonden budgetten, afkomstig van de zorgkantoren (paragraaf 2.3);
- gegevens over aantallen indicaties, afkomstig van het CIZ (paragraaf 2.4).

2.2 Zorg in natura

inleiding

De gegevens over zorg in natura zijn verkregen van het Centraal Administratiekantoor bijzondere ziektekosten (CAK). Het betreft gegevens over aantal zorggebruikers, gerealiseerde uren, en eigen bijdragen. Deze gegevens worden nu nader toegelicht.

gebruik zorg in natura HV

Over het aantal zorggebruikers en gerealiseerde uren HV zijn gegevens per gemeente beschikbaar voor de jaren 2004, 2005 en 2006. Bij deze gegevens kunnen de volgende opmerkingen worden gemaakt:

- gegevens 2004: zijn eerder ontvangen ten behoeve van de ontwikkeling van het verdeelmodel Wmo;
- gegevens 2005: hebben betrekking op de cijfers die in de septembercirculaire waren opgenomen⁴;
- gegevens 2006: hebben betrekking op een stand van eind april 2007.

gebruik zorg in natura functie persoonlijke verzorging

Tegelijk met gegevens voor HV zijn ook gegevens per gemeente ontvangen over het aantal zorggebruikers en de gerealiseerde uren zorg voor de functie persoonlijke verzorging.

eigen bijdragen HV

Gegevens over de omvang van de eigen bijdragen zijn van betekenis om een beeld te kunnen vormen van de relevante (netto)uitgaven voor gemeenten en daarmee tevens aansluiting te houden met het (geactualiseerde) Wmo-verdeelmodel en het Wmo-budget voor 2007 (dat is gebaseerd op historische cijfers 2005).

Zulke gegevens zijn per gemeente beschikbaar voor de jaren 2004, 2005 en 2006. Hierbij kunnen de volgende opmerkingen worden gemaakt:

4. Met uitzondering van de gemeenten uit de stadsregio Eindhoven. Hiervoor zijn aanvullende gegevens (correcties) ontvangen van het ministerie van VWS.

- gegevens 2004: zijn eerder ontvangen ten behoeve van de ontwikkeling van het verdeelmodel Wmo;
- gegevens 2005: hebben betrekking op de cijfers die in de septembercirculaire waren opgenomen;
- gegevens 2006: betreffen een opgave op basis van bovengenoemde gegevens van eind april 2007, waarbij het regime 2005 is toegepast.

2.3 Persoonsgebonden budgetten

De gegevens over de (netto)omvang van de persoonsgebonden budgetten zijn afkomstig van de zorgkantoren en zijn verkregen met medewerking van het College voor zorgverzekeringen (CVZ). De gegevens van zorgkantoren zijn veelal op cliëntniveau aangeleverd. Door omzetting met behulp van postcodes worden gegevens per gemeente verkregen.

Voor het onderzoek zijn gegevens nodig voor 2005 en 2006. Bij de beschikbare gegevens over deze jaren kunnen de volgende opmerkingen worden gemaakt:

- gegevens 2005: betreffen netto-budgetten voor HV (enkelvoudige en samengestelde pgb's). Deze bedragen omvatten zowel pgb's oude stijl als pgb's nieuwe stijl. Omdat de pgb's oude stijl uiterlijk per 2006 zijn beëindigd, is er in 2005 sprake geweest van een overgangsjaar. Daarbij heeft een deel van de budgethouders oude stijl met een in 2006 doorlopend budgetrecht ter compensatie een tijdelijk extra budget ontvangen;
- gegevens 2006: betreffen netto-budgetten voor HV (enkelvoudige en samengestelde pgb's nieuwe stijl), waarbij rekening is gehouden met het –gemiddelde– onderbestedingspercentage 2006.⁵ Voor zover voor een bepaalde zorgkantoorregio geen bruikbare gegevens beschikbaar zijn, is aangesloten bij de gegevens 2005.

2.4 Indicaties

Door het Centrum indicatiestelling zorg (CIZ) zijn gegevens beschikbaar gesteld over aantallen indicaties per gemeente naar relevante functies. Deze gegevens hebben betrekking op de jaren 2005 en 2006.

5. Voor de hoogte van de eigen bijdrage is uitgegaan van 60% van het bruto toegekend budget voor HV, tenzij de opgegeven eigen bijdragen lager zijn. Indien het (gemiddelde) onderbestedingspercentage 2006 is opgegeven, is dit percentage gebruikt. Bij de overige regio's waarvoor toekenningsgegevens 2006 zijn gebruikt, is het door VWS opgegeven (gemiddelde) onderbestedingspercentage 2006 (10%) gehanteerd.

3 Feitelijke situatie en kostengevolgen

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt, op basis van de beschikbare gegevens, een antwoord gegeven op de gestelde onderzoeksvragen in de clusters A en B. Achtereenvolgens wordt ingegaan op vraagcluster:

- A. de vragen over het in kaart brengen van de feitelijke situatie (paragraaf 3.2);
- B. de vragen over de kostengevolgen (paragraaf 3.3).

Vraagcluster C komt aan de orde in het volgende hoofdstuk.

3.2 Feitelijke situatie

3.2.1 Aantal uren HV in 2004, 2005 en 2006

Op basis van de CAK-gegevens kan de ontwikkeling van het aantal uren HV in de periode 2004-2006 zichtbaar worden gemaakt, zowel op macroniveau als op het niveau van gemeenten. Onderstaande tabel geeft deze ontwikkeling weer op macroniveau, zowel voor het totaal van de functie HV als voor de betrokken producten (alphahulp en overige huishoudelijke verzorging).

Tabel 3.1. Uren huishoudelijke verzorging in 2004, 2005 en 2006 (bron: CAK; miljoenen uren)

	Uren 2004		Uren 2005		Uren 2006		Index 2004-2005	Index 2005-2006	Index 2004-2006
		%		%		%			
<i>Alphahulp (HV1)</i>	11,0	28%	10,4	21%	10,7	20%	94	103	97
<i>Overige HV (HV2)</i>	28,4	72%	39,9	79%	42,8	80%	141	107	151
Totaal HV	39,4	100%	50,2	100%	53,5	100%	127	106	136

Opmerking: door afrondingen kunnen totaalcijfers afwijken van de som der delen.

Uit de tabel blijkt dat het aantal uren HV op macroniveau in de onderzochte periode sterk is toegenomen, met name in 2005. Een belangrijke achtergrond hiervan is een verandering in registratiesystematiek, waardoor uren die voorheen als persoonlijke verzorging werden geregistreerd onder de functie HV zijn gebracht. Dit heeft met name doorwerking gehad op het product overige HV, dat tussen 2004 en 2005 een stijging heeft doorgemaakt met circa 40%. Het gebruik van het (goedkopere) product alphahulp is in absolute zin gedaald, terwijl ook het relatieve aandeel in de loop der jaren duidelijk is teruggelopen (van 28% naar 20%).

3.2.2 Ontwikkeling (CTG)prijzen HV in 2004, 2005 en 2006

Naast het aantal uren vormen ook de (uur)prijzen een bepalende factor voor de uitgaven aan HV. Voor de prijsstelling van HV geeft de Nederlandse Zorgautoriteit (NZa; voorheen: CTG) jaarlijks een maximumniveau aan. De prijsafspraken die zorgkantoren met de zorginstellingen maken over de te leveren uren zorg dienen binnen deze randvoorwaarde te blijven.

De maximumprijzen voor de HV-producten hebben zich in de periode 2004-2006 ontwikkeld zoals weergegeven in onderstaande tabel.

Tabel 3.2. Maximumprijzen huishoudelijke verzorging in 2004, 2005 en 2006 (bron: NZa/CTG)

	<i>Prijs 2004</i>	<i>Prijs 2005</i>	<i>Prijs 2006</i>	<i>Index 0405</i>	<i>Index 0506</i>	<i>Index 0406</i>
<i>Alphahulp</i>	13,30	14,10	15,20	106	108	114
<i>Overige huishoudelijke verzorging</i>	26,70	26,30	24,30	99	92	91

Uit deze tabel blijkt duidelijk dat de maximumprijzen in de achterliggende jaren zijn gewijzigd. De maximumprijzen voor het product alphahulp zijn toegenomen, terwijl die voor het product overige HV zijn gedaald.

Overigens kan worden opgemerkt dat voor 2006 in eerste instantie een lagere prijs voor alphahulp was vastgesteld (namelijk € 14,60 per uur). Het in de tabel genoemde bedrag is vastgelegd in een beleidsregel van februari 2006 en vormt het uitgangspunt voor de vervolganalyses.

3.2.3 Stijging of daling aantal uren HV: gemeenten en omvang

uren 2005 ten opzichte van 2004

In 2005 is er in vrijwel alle gemeenten sprake van een toename van het aantal uren ten opzichte van 2004. Daarbij zijn regionale patronen herkenbaar in die zin dat gemeenten in dezelfde regio stijgingen laten zien met vergelijkbare orden van grootte.

Bij een tiental gemeenten nam het aantal uren in 2005 juist af. Opvallend is dat de gemeenten met de grootste daling in dezelfde regio(s) liggen (Oost-Groningen en Waddeneilanden).

uren 2006 ten opzichte van 2005

In circa 90% van de gemeenten is sprake van een toename van het aantal uren in 2006 ten opzichte van 2005. De toename kan bij individuele gemeenten oplopen tot circa 50%, met een uitschieter bij enkele (zeer) kleine gemeenten.

Bij de overige gemeenten nam het aantal uren in 2006 af. Op enkele gemeenten na gaat het om een daling in de orde van hooguit circa 5%.

3.2.4 Stijging of daling uren HV in 2006 ten opzichte van 2005: relatie met voor- of nadeelgemeenten

Op basis van de geactualiseerde verdeelsleutel Wmo 2005 kan worden aangegeven of een gemeente in 2005 voor- of nadeelgemeente is. Tevens is een gemiddeld percentage berekend voor alle voordeelgemeenten respectievelijk alle nadeelgemeenten.

Het blijkt dat de stijging van het aantal uren HV in 2006 ten opzichte van 2005 in voordeelgemeenten gemiddeld genomen groter is dan in nadeelgemeenten (circa 8% ten opzichte van 5%). Achterliggend patroon

is dat onder gemeenten met een stijging in 2006 veel voordeelgemeenten zijn. Bij gemeenten met een daling in 2006 is er een minder eenduidige relatie met voor- of nadeelgemeenten.

3.3 Gevolgen voor uitgaven

algemeen

Bovengenoemde urenontwikkeling werkt door op de ontwikkeling van de uitgaven voor gemeenten. Om hiervan een beeld te geven, is het aantal uren HV per gemeente vermenigvuldigd met de geldende maximumprijs. Op voorhand kan worden opgemerkt dat de doorwerking van de stijging c.q. daling van het aantal uren op de ontwikkeling van de uitgaven wordt getemperd door de lagere prijs van het product met het grootste aandeel in het totaal van de uren (overige HV). Vervolgens zijn de relevante eigen bijdragen hierop in mindering gebracht. Bij de resulterende bedragen zijn de netto-pgb's opgeteld.

Voor 2005 respectievelijk 2006 zijn aldus de (netto)uitgaven per gemeente berekend. In aanvulling hierop is per gemeente berekend tot welke procentuele ontwikkeling in de uitgaven dit leidt tussen 2005 en 2006. Tevens is een gemiddeld percentage berekend voor alle voordeelgemeenten respectievelijk alle nadeelgemeenten.

Hieruit blijkt dat de uitgaven in 2006 ten opzichte van 2005 in voordeelgemeenten gemiddeld genomen stijgen, terwijl in nadeelgemeenten sprake is van een daling (+1,3% ten opzichte van -3,0%).

gemeenten waar stijging aantal uren HV leidt tot minimaal 10% meer kosten

Bij ongeveer 60 gemeenten met een stijging van het aantal uren HV in 2006 is er sprake van minimaal 10% meer kosten ten opzichte van de uitgaven 2005. Het grootste deel hiervan betreft voordeelgemeenten.

Van deze gemeenten is het bedrag berekend van het uitgavenverschil voor zover dat meer is dan 10% van de uitgaven 2005. In totaal is een bedrag relevant van circa € 5,1 miljoen.

gemeenten waar daling aantal uren HV leidt tot minder kosten

Op een enkele uitzondering na is er bij gemeenten met een daling van het aantal uren HV sprake van minder kosten ten opzichte van de uitgaven 2005. Bij ongeveer 20 van deze gemeenten heeft de daling een omvang van tenminste 10%. Het verband met voor- of nadeelgemeenten is minder eenduidig.

4 Mogelijke verklaringen

4.1 Inleiding

geselecteerde groep gemeenten

In dit hoofdstuk wordt, op basis van de beschikbare gegevens, een antwoord gegeven op de gestelde onderzoeksvragen in cluster C. Centraal daarbij staan mogelijke verklaringen van afwijkingen bij gemeenten waar sprake is van minimaal 10% meer kosten in 2006 ten opzichte van 2005. De beantwoording van de volgende onderzoeksvragen richt zich alleen op deze geselecteerde groep gemeenten. Het betreft circa 60 gemeenten. Deze gemeenten zijn vermeld in bijlage A. In bijlage B is een overzicht opgenomen van relevante gemeenten, indien zou worden uitgegaan van een percentage van 5%.

opbouw van het hoofdstuk

Achtereenvolgens komen in dit hoofdstuk de volgende onderwerpen aan de orde:

- overzicht van de feitelijke ontwikkeling en mogelijke verklarende factoren (paragraaf 4.2);
- beschrijving van de feitelijke ontwikkeling in uren en netto-uitgaven (paragraaf 4.3);
- beschrijving van mogelijke verklarende factoren (paragraaf 4.4).

4.2 Overzicht

Onderstaande tabel bevat een overzicht van de feitelijke ontwikkeling van uren en netto-uitgaven HV in gemeenten waar sprake is van minimaal 10% meer kosten in 2006 ten opzichte van 2005 (bovenste gedeelte van de tabel). Aansluitend hierop worden mogelijke verklarende factoren gepresenteerd (onderste gedeelte van de tabel).

Tabel 4.1. Overzicht feitelijke ontwikkeling en mogelijke verklarende factoren voor gemeenten met minimaal 10% meer kosten

<i>Factor</i>	<i>2005</i>	<i>2006</i>	<i>verschil 2005-2006</i>	<i>verschil 2005-2006 t.o.v. 2005</i>	<i>landelijke trend</i>	<i>extra t.o.v. landelijke trend</i>
Aantal uren HV ($\times 1.000$)	3.662	4.499	+837	+23%	+6%	+601
• <i>w.v. alphahulp</i>	995	1.027	+73	+8%	+3%	+41
• <i>w.v. overige HV</i>	2.708	3.471	+764	+28%	+7%	+568
Aandeel alphahulp	0,26	0,23	-0,03	-12%	-3%	-0,02
Netto-uitgaven HV (mln)	77,2	90,0	+12,8	+17%	-1%	+13,8
Aantal cliënten HV zorg in natura ($\times 1.000$)	43,9	47,1	+3,4	+8%	+2%	+2,4
Aantal uren per cliënt HV zorg in natura	83	95	+12	+14%	+4%	+8
Aantal uren PV ($\times 1.000$)	2.777	2.781	+3	+0%	+3%	-91
Startpositie 2005 (uren HV $\times 1.000$):	3.662	4.499	+837	+23%	+6%	+601
• <i>voordeelgemeenten</i>	2.906	3.596	+690	+24%	+8%	+503
• <i>nadeelgemeenten</i>	757	903	+147	+19%	+5%	+98
Netto-uitgaven pgb's (mln)	9,4	9,5	+0,1	+1%	-6%	+0,6

Door afrondingen kunnen totalen afwijken van sommaties of verschillen.

4.3 Feitelijke ontwikkeling: aantal uren en netto-uitgaven

De feitelijke ontwikkeling bij deze groep gemeenten kan als volgt worden gekenschetst:

- aantal uren: er is sprake van een bovengemiddelde toename van het totaal aantal uren HV. Deze extra uren ten opzichte van de landelijke trend kunnen in hoofdzaak op conto van het product overige HV worden geschreven. Dit is ten koste gegaan van het aandeel van het product alphahulp, dat in 2006 is uitgekomen op circa 23% (landelijk gemiddelde is circa 20%);
- netto-uitgaven: de ontwikkeling van de netto-uitgaven weerspiegelt tot op zekere hoogte deze ontwikkeling in het aantal uren zorg in natura. De doorwerking van het aantal uren wordt echter getemperd door de ontwikkeling in de uurtarieven, de omvang van de eigen bijdragen, en de netto-pgb's. Op laatstgenoemde factor wordt in paragraaf 4.4 nader ingegaan. De (landelijke) tariefontwikkeling is beschreven in hoofdstuk 3. Daarbij is naar voren gekomen dat het tarief voor het product alphahulp in 2006 hoger is geworden, terwijl het product overige HV lager is geprijsd. Als gevolg hiervan zijn de netto-uitgaven minder snel toegenomen dan het aantal uren. Ook de toegenomen omvang van de eigen bijdragen heeft dit bevorderd. Gecorrigeerd voor de landelijke trend betekent een en ander dat in deze groep gemeenten sprake is van bijna € 14 miljoen extra netto-uitgaven;
- regionale patronen: binnen de groep gemeenten met meer kosten zijn duidelijk regionale patronen herkenbaar. Voor het merendeel van deze gemeenten geldt dat twee of meer gemeenten in dezelfde regio liggen. Het meest zichtbaar is dit bij gemeenten in de regio Friesland (mogelijk een relatie met registratieproblemen in 2005).

4.4 Mogelijke verklarende factoren ontwikkeling uren HV

Aan de hand van het overzicht in de tabel kunnen de volgende mogelijke verklarende factoren worden genoemd voor de ontwikkeling in het aantal uren HV in de gemeenten met meer kosten:

- A. relatie met de ontwikkeling in het aantal cliënten en het aantal uren per cliënt⁶:
- het totaal aantal cliënten HV in deze groep gemeenten is in 2006 meer dan gemiddeld toegenomen;
 - daarnaast is het (gemiddelde) aantal uren per cliënt in 2006 meer dan gemiddeld toegenomen, waardoor het totaal aantal uren zorg in natura bij deze groep gemeenten nog sterker is gestegen. Dat neemt niet weg dat het aantal uren per cliënt voor deze groep gemeenten nog steeds onder het landelijke gemiddelde ligt (95 ten opzichte van 99);
- B. relatie met de ontwikkeling in het aantal uren persoonlijke verzorging:
- aantal uren persoonlijke verzorging: landelijk is dit aantal toegenomen, zij het minder dan voor HV.⁷ De groep gemeenten met meer kosten vertoont een afwijkend beeld: gecorrigeerd voor de landelijke trend is het aantal uren persoonlijke verzorging licht afgenomen;
 - samenhang met ontwikkeling HV: in omvang is de boventrendmatige daling bij de groep gemeenten met meer kosten nog geen zesde deel van de (extra) stijging in het aantal uren HV. Voor zover er sprake is van een samenhangende ontwikkeling (substitutie-effect) verklaart dit derhalve maar een beperkt deel van de toename in het aantal uren HV;
- C. relatie met de startpositie in 2005 (in termen van het aantal uren HV):
- voordeelgemeenten: het overgrote deel van de gemeenten met meer kosten was in 2005 voordeelgemeente. Bij deze gemeenten was het zorggebruik bij HV relatief lager (minder uren) dan op grond van objectieve structuurkenmerken zou worden verwacht. Door de bovengemiddelde toename van het aantal uren HV in 2006 ontwikkelden deze gemeenten zich meer naar hun ‘normniveau’;
 - nadeelgemeenten: bij de nadeelgemeenten lag het zorggebruik in 2005 al op een relatief hoog niveau. Hoewel het aantal uren HV in 2006 ook bij deze gemeenten meer dan gemiddeld is toegenomen, gebeurde dit in een lager tempo. Overigens maakt deze groep maar een beperkt aandeel uit van de totale extra uren van de groep gemeenten met meer kosten;
- D. relatie met de ontwikkeling in netto-pgb's:
- ontwikkeling in netto-pgb's: voor de groep gemeenten met meer kosten kan een lichte toename in de omvang van de netto-pgb's worden geconstateerd. Ten opzichte van de afnemende landelijke trend behelst dit een beperkt groei-effect;
 - samenhang uren HV zorg in natura: gezien de omvang van dit effect kan voor deze groep gemeenten geen duidelijke verschuiving van zorg in natura naar pgb of andersom worden geconstateerd.

Samenvattend komt uit de analyse het beeld naar voren dat de bovengemiddelde toename in het aantal uren zorg in natura HV bij gemeenten met minimaal 10% meer kosten:

- vooral wordt veroorzaakt door de toename in het aantal uren van het product overige HV en niet zozeer door de ontwikkeling bij het product alphahulp;
- samenhangt met een bovengemiddelde toename van het aantal cliënten zorg in natura;
- samenhangt met een bovengemiddelde toename van het aantal uren per cliënt zorg in natura;
- een mogelijke samenhang heeft met de boventrendmatige afname van het aantal uren persoonlijke verzorging. Dit mogelijke effect is echter beperkt in omvang;
- vooral zichtbaar is bij voordeelgemeenten, waar het niveau van het aantal uren zorg in natura in 2005 relatief achterbleef. Daarmee lijkt het vooral te gaan om een inhaal-effect;
- niet lijkt samen te gaan met een duidelijke ontwikkeling bij de netto-pgb's.

6. Ontwikkelingen kunnen mede samenhangen met (vroegere) verschillen in uitvoeringspraktijken, waaronder indicatiestelling en zorginkoop.

7. Deze toename lijkt in omvang vooral samen te hangen met het in 2006 geïntroduceerde nieuwe product 'persoonlijke verzorging speciaal'. Het product 'persoonlijke verzorging basis' is vrijwel niet gestegen, terwijl het product 'persoonlijke verzorging extra' is afgenomen.

Bijlagen

A Overzicht gemeenten 10%

Alblasserdam	Menaldumadeel
Alkemade	Menterwolde
Alphen aan den Rijn	Nieuw-Lekkerland
Ameland	Nieuwegein
Bennebroek	Nieuwkoop
Boarnsterhim	Nijefurd
Bolsward	Nuenen c.a.
Bunnik	Oegstgeest
Dantumadeel	Oudewater
De Bilt	Rijnwoude
Dongeradeel	Rijswijk
Franekeradeel	Roosendaal
Gaasterlan-Sleat	Rozendaal
Graft-De Rijp	Rucphen
Haaren	Schermer
Hardinxveld-Giessendam	Schiermonnikoog
Heiloo	Sevenum
Hengelo	Skarsterlan
Het Bildt	Sneek
IJsselstein	Terschelling
Kollumerland en Nwkruiel	Veendam
Lansingerland	Vlieland
Leeuwarden	Vlissingen
Leiderdorp	Voorschoten
Leidschendam-Voorburg	Wassenaar
Lemsterland	Wieringen
Lisse	Wijk bij Duurstede
Littenseradiel	Wunseradiel
Lopik	Wymbritseradiel
Meerlo-Wanssum	Zoeterwoude

B Overzicht gemeenten 5%

Abcoude	Houten	Oudewater
Alblasserdam	IJsselstein	Raalte
Alkemade	Kessel	Rhenen
Alphen aan den Rijn	Kollumerland en Nwkruiel	Rijnwoude
Ameland	Lansingerland	Rijswijk
Barendrecht	Leerdam	Roosendaal
Bennebroek	Leeuwarden	Rozendaal
Bergeijk	Leiderdorp	Rucphen
Boarnsterhim	Leidschendam-Voorburg	Schermer
Bolsward	Lemsterland	Schiermonnikoog
Breukelen	Leudal	Sevenum
Bunnik	Lisse	Skarsterlan
Cranendonck	Littenseradiel	Sliedrecht
Dantumadeel	Loenen	Sneek
De Bilt	Lopik	Son en Breugel
Diemen	Loppersum	Stadskanaal
Dongeradeel	Medemblik	Terschelling
Duiven	Meerlo-Wanssum	Tubbergen
Franekeradeel	Meijel	Veendam
Gaasterlan-Sleat	Menaldumadeel	Veldhoven
Graft-De Rijk	Menterwolde	Vlagtwedde
Haaren	Nederweert	Vlieland
Halderberge	Nieuw-Lekkerland	Vlissingen
Hardinxveld-Giessendam	Nieuwegein	Voorschoten
Harlingen	Nieuwkoop	Vught
Heemstede	Nijefurd	Waalre
Heerenveen	Noordwijk	Wassenaar
Heerhugowaard	Nuenen c.a.	Wieringen
Heeze-Leende	Oegstgeest	Wijk bij Duurstede
Heiloo	Oldenzaal	Wunseradiel
Hengelo	Oostflakkee	Wymbritseradiel
Het Bildt	Ooststellingwerf	Zeist
Hof van Twente	Ouder-Amstel	Zoeterwoude